

Onöndowa'ga:' Gawë:nö'--Seneca (People of the Great Hill) Language
Community Class 8/6/2018
Instructor: **Ja:no's**--Janine Bowen

Part 1: Ganö:nyök Key Words

Sga:d hëdwa:yë:' ögwa'nigöë'---one we will have, our mind

dëdwadahnö:nyö:'---we give thanks to each other

dëyetinönyö:'---we give thanks to her / them

dëdwanö:nyö:'---we give thanks to it

dësedwanö:nyö:'---we give thanks to him

ha'deyögwe'dage:h—all of the people

etinö'ëh yöëdzade'—Our Mother Earth

o:nëgitgësö'—there are natural springs

o:negahdë:jö:h—flowing streams

ga:negada:nyö'—all that has water in it

ga:negowa:në's—big waters

ha'deogyo'dza:ge:h—all of the grasses

ha'deyonöhgwa'shä:ge:h—all of the medicinal plants

ha'deyoji:yage:h—all of the fruits/berries

ojisdöda'shä'—strawberry

gahadayë'--forest

wahda'—maple tree

ha'deganyo'dage:h—all of the animals

ha'degaji'dage:h—all of the birds

ha'dewënödë:nö:de:' Johehgöh—Three Sisters, Our Life Sustainers

deyoä:wënye:h—stirring wind, breeze

etihso:d hadiwënodaje's—Our grandfathers the thunderers

Hi'nö'—Leader of the Thunderers

sedwahji' ë:de:kha:' gähgwa:'—Our Elder Brother, the daytime orb of light (sun)

etihso:d söe:kha:' gähgwa:'--Our Grandmother the night-time orb of light (moon)

gajihso'dëönyö'—there are stars in it (stars)

sedwagowanë:nö' Ganyodaiyo'—Our Great Leader Handsome Lake

ge:ih nyënödi:h Hadiöya'geönö'—Four Beings, Sky Dwellers

Sögwajënö'kda'öh—Our Creator

Da:h ne'hoh dih nëyögwa'nigo'dë:ök---and so let it be that way in our minds

Part 2

Dë'ëh—What?

_____ **ni:s šya:söh**—you are called
 _____ **de'šya:söh**---you are not called
 _____ **yeya:söh**—she is called
 _____ **de'eyasöh**---she is not called
ögwe'öwe:kha:'—Native way
Sö:h nä:h nē:gē:h?—Who is this?
akno'ëh---my mother
hage'nih / ha'nih---my father
kea:wak---my daughter
hea:wak---my son

_____ **ni:' gya:söh**—I am called
 _____ **de'gya:söh**---I am not called
 _____ **haya:söh**—he is called
 _____ **da:yasöh**---he is not called
ga:nyö'öhkha:'—non-Native/English way
Sö:h nä:h higē:h?—Who is that?
sano'ëh---your mother
ya'nih---your father
shea:wak---your daughter
hehsa:wak---your son

Part 3

0-- da'gwisdë' —nothing	1-- sga:d	2-- dekni:h	3— sëh	4-- ge:ih
5— wis	6-- ye:i'	7-- dza:dak	8-- degyö'	
9-- johdö:h	10-- washë:h	11-- sga:sgae'	12-- dekni:sgae'	
13-- së:sgae'	14— ge:ih sgae'	15— wis sgae'	16— ye:i' sgae'	
17-- dza:dak sgae'	18-- degyö' sgae'	19-- johdö:h sgae'	20-- dewashë:h	
30-- sëh niwashë:h	40— ge:ih niwashë:h	50— wis niwashë:h		

Do:h nigano:ö'?---How much does it cost?

Do:h nisa:wisda:yë'?---How much money do you have?

dega:wisda:ge:h---\$2.00

sgagwënishä:d---1 ¢

niga:gwënishä:ge:h---amount of cents

Ogwe:nyö:h ëgata'dö:h?---It is possible, I will borrow...?

dewagaja'gi:h---I'm broke.

sga:wisda:d---\$1.00

niga:wisda:ge:h---the amount of dollars

degagwënishä:ge:h---2 ¢

gano:ö'---It's expensive, difficult.

waje:sëh--- It's cheap.

gä:ha'—wind is blowing

ohji'ge'—it is cloudy

dägä:wë:nye:'--wind will stir

koh—also

o'gä:ë'--wind blew

Part 7

yekönya'ta'geh---kitchen

gahsigwä:'---fork

deyohso:d---bowl

dasgöh---Hand it to me.

në:gë:h---this

hae'gwah---also

owisä:ta'---butter

adogwa'shä'---spoon

gaganya'shä'---knife

deyowisä:te'---drinking glass

dasha:h---Bring it here.

higë:h---that

deyosait---pepper

owä:nö'---sugar

gadzë'---plate/dish

ga:wisda'---cup

ganö'dza'---kettle/pot

ho'se:goh---Go and get it.

neh---the

ojike'da'---salt

onö'gwa'---milk

Part 8

gya'di:h---me

haya'di:h---he

deniyashe:h---two males

dwagwe:göh---you all & I

hadigwe:göh---they, 3 or more males, OR a mixed group of males and females

wadigwe:göh---they, 3 or more females

šya'di:h---you

dehnyashe:h---you & I

deknyashe:h---two females

agwagwe:göh---they & I

gaya'di:h---it

yeya'di:h---she

desnyashe:h---you two

deyaknyashe:h---someone & I

swagwe:göh---all of you

Part 9

knöe's---I like it

snöe's---You like it.

yenöe's---She likes it.

hanöe's---He likes it.

hninöe's---You and I like it.

sninöe's---You two like it.

hinöe's---Two males like it.

kninöe's---Two females like it.

akninöe's---Somenone and I like it.

dwanöe's---You all and I, we like it.

hadinöe's---They like it, 3 or males or a mixed group.

wadinöe's---They like it, 3 or more females.

agwanöe's---They and I like it.

swanöe's---All of you like it.

Part 11

A-Stem To use something	Habitual (I use it.) (I am using it.) Jawé'òh (always)	Stative (I have used it.) (I had used it.) (I am using it.)	Definite (I used it.) Te:dé' (yesterday) Sò:de' (last night)	Conditional (I could use it.) (I might use it.) (I would use it.) (I should use it.)	Future (I will use it.) Èyo:hé't (tomorrow) Èyo:hé't èyo'gàh (tomorrow night)
Gya'di:h (I)	gajà'dahgwa'	agajà'dahgòh	o'gajà'dak	a:gajà'dak	ègajà'dak
Šya'di:h (you)	sajà'dahgwa'	sajà'dahgòh	o'sajà'dak	a:sajà'dak	èsajà'dak
Haya'di:h (he)	hajà'dahgwa'	hojà'dahgòh	wa:jà'dak	a:jà'dak	èojà'dak
Yeya'di:h (she)	yøjà'dahgwa'	gojà'dahgòh	wa'øjà'dak	a:yøjà'dak	èyøjà'dak
Gaya'di:h (it)	wajà'dahgwa'	ojà'dahgòh	o'wajà'dak	a:wajà'dak	èwøjà'dak
Dehnyashe:h (You and I)	hnyajà'dahgwa'	ögyajà'dahgòh	ejajà'dak	a:jajà'dak	èjajà'dak
Deyaknyashe:h (someone and I)	agyajà'dahgwa'	ögyajà'dahgòh	wa'agyajà'dak	a:yagyajà'dak	èyagyajà'dak
Desnyashe:h (you two)	snyajà'dahgwa'	snyajà'dahgòh	esnyajà'dak	ae snyajà'dak	èsnyajà'dak
Denyashe:h (two males)	yajà'dahgwa'	honøjà'dahgòh	wa:yajà'dak	a:yajà'dak	è:yajà'dak
Deknyashe:h (two females)	gyajà'dahgwa'	onøjà'dahgòh	o'gyajà'dak	a:gyajà'dak	ègyajà'dak
Dwagwe:gòh (you all and I)	dwajà'dahgwa'	ögwajà'dahgòh	edwajà'dak	aedwajà'dak	èdwajà'dak
Agwagwe:gòh (they and I)	agwajà'dahgwa'	ögwajà'dahgòh	wa'agwajà'dak	a:yagwajà'dak	èyagwajà'dak
Swagwe:gòh (you all)	swajà'dahgwa'	swajà'dahgòh	eswajà'dak	aeswajà'dak	èswajà'dak
Hadigwe:gòh (3 or more men / or a mixed group)	hènøjà'dahgwa'	honøjà'dahgòh	wè:nøjà'dak	aènøjà'dak	è:nøjà'dak
Wadigwe:gòh (3 or more females)	wènøjà'dahgwa'	onøjà'dahgòh	o'wènøjà'dak	a:wènøjà'dak	èwènøjà'dak

Part 12

A-Stem To use something	Habitual (I use it.) (I am using it.) Jawé'òh (always)	Stative (I have used it.) (I had used it.) (I am using it.)	Definite (I used it.) Te:dé' (yesterday) Sò:de' (last night)	Conditional (I could use it.) (I might use it.) (I would use it.) (I should use it.)	Future (I will use it.) Èyo:hé't (tomorrow) Èyo:hé't èyo'gàh (tomorrow night)
Gya'di:h (I)	gidzo'ia:s	agidzo'ia:gòh	o'gidzo'ia:k	a:gidzo'ia:k	ègidzo'ia:k
Šya'di:h (you)	sidzo'ia:s	sèdzo'ia:gòh	o'sidzo'ia:k	a:sidzo'ia:k	èsidzo'ia:k
Haya'di:h (he)	hèdzo'ia:s	hodzo'ia:gòh	wè:ido'ia:k	aèdzo'ia:k	è:ido'ia:k
Yeya'di:h (she)	yedzo'ia:s	godzo'ia:gòh	wa'edzo'ia:k	a:yèdzo'ia:k	èyedzo'ia:k
Gaya'di:h (it)	gèdzo'ia:s'	odzo'ia:gòh	o'wèdzo'ia:k	a:wèdzo'ia:k	èwèdzo'ia:k
Dehnyashe:h (You and I)	hnidzo'ia:s	òknidzo'ia:gòh	ehnidzo'ia:k	a:hnidzo'ia:k	èhnidzo'ia:k
Deyaknyashe:h (someone and I)	aknidzo'ia:s	òknidzo'ia:gòh	wa'aknidzo'ia:k	a:yaknidzo'ia:k	èyaknidzo'ia:k
Desnyashe:h (you two)	snidzo'ia:s	snidzo'ia:gòh	esnidzo'ia:k	a:esnidzo'ia:k	èsnidzo'ia:k
Denyashe:h (two males)	hidzo'ia:s	honidzo'ia:gòh	wa:nidzo'ia:k	a:anidzo'ia:k	è:nidzo'ia:k
Deknyashe:h (two females)	knidzo'ia:s	onidzo'ia:gòh	o'knidzo'ia:k	a:knidzo'ia:k	èknidzo'ia:k
Dwagwe:gòh (you all and I)	dwèdzo'ia:s	ògwèdzo'ia:gòh	edwèdzo'ia:k	aedwèdzo'ia:k	èdwèdzo'ia:k
Agwagwe:gòh (they and I)	agwèdzo'ia:s	ògwèdzo'ia:gòh	wa'agwèdzo'ia:k	a:yagwèdzo'ia:k	èyagwèdzo'ia:k
Swagwe:gòh (you all)	swèdzo'ia:s	swèjido'ia:gòh	eswèdzo'ia:k	a:eswèdzo'ia:k	èswèdzo'ia:k
Hadigwe:gòh (3 or more men / or a mixed group)	hènidzo'ia:s	honidzo'ia:gòh	wè:nidzo'ia:k	aènidzo'ia:k	è:nidzo'ia:k
Wadigwe:gòh (3 or more females)	wènidzo'ia:s	onidzo'ia:gòh	o'wènidzo'ia:k	a:wènidzo'ia:k	èwènidzo'ia:k